

In memoriam Pungor Ernő

Pungor Ernő

1923-2007

Ismét eltávozott a magyar kémikus társadalom, a hazai tudomány és a közélet egyik emblematikus alakja, az itthon és világszerte elismert és tisztelt tudós, iskolateremtő pedagógus, a kémiai elmélet terén és a gyakorlatban, iparban is alkalmazható egyaránt kimagasló kutatási eredményeket elért kiváló kutató, a távlatosan gondolkodó, mindenkor a szakterülete, hazája és az egyetemes emberiség érdekében tevékenykedő patrióta, a magyar hagyományokat tisztelő és sohasem feledő, a világban szétszóródott magyar kémikusokat és mérnököket, tudósokat összefogó, de ugyanakkor más népek, nemzetek iránt megértő, toleráns és nyitott, kapcsolatépítő tudománypolitikus.

A nagy ívű pálya egy apró nyugat-magyarországi faluból, Vasszécsényből indult 1923-ban és egészen a Magyar Tudományos Akadémia rendes és több külföldi akadémia tiszteletbeli tagságáig, miniszterségig, számos nemzetközi és hazai tudományos egyesület elnöki pozíciójának betöltéséig, magas kitüntetések és más elismerések egész halmazának elnyeréséig ívelt. Bármennyire is elhalmozták azonban elismerésekkel, bármily nagyra is nőtt tekintélye, bármekkora távolságig jutott hírneve, szülőhelye, az ott élő egyszerű emberek, családja iránti szeretete, ragaszkodása, közvetlen és természetes viselkedése megmaradt, aminek megható megnyilvánulásait sokan és sokszor megtapasztalhattuk.

Pungor Ernő karizmatikus személyiség volt, túlcsoorduló tetterő, gyors elhatározások, határozott, magabiztos fellépés, kitűnő szervezőképesség, kezdeményező-

készség, ötletgazdagság, bátor véleményalkotás, nagy munkabírás és higgadt, céltudatos viselkedés, gyakorlatias gondolkodás jellemezték. Az értékteremtés, a minőség volt a fő szempontja mások megítélésében, s magával szemben is ezeket tekintette legfőbb követelményeknek. Törekedett a teljesítmények becsületes, tárgyilagos és szakszerű elbírálására, s másoktól, munkatársaitól is ezt várta el. Nagy követelményeket támasztott, de önmagával szemben is épp oly igényes volt, mint másokkal. Elvárta a megérdemelt tiszteletet, ám ezt maga is megadta mindenkinek, barátságos, előzékeny és nagyvonalú volt beosztottjaival, fiatalabb, kevésbé tekintélyes kollegáival, munkatársaival. Aki kapcsolatban volt vele, óhatatlanul befolyása alá került, de legalábbis életre szóló, mély benyomást hagyott maga után a pályatársakban, tanítványokban és mindenkiben, akivel csak összetalálkozott.

E rövid megemlékezésben az életpálya állomásainak, a Pungor professzor úr által betöltött tisztségeknek, a tudományos pálya fő állomásainak és a kitüntetések esetében igencsak terjedelmes felsorolása nem szerepel. Ezek a száraz, bár sokat mondó és rendkívül imponáló adatok sok más nekrológban és egyéb róla szóló dokumentumban fellelhetők. Mindezeknél azonban talán többet mond a rokonszenves emberről, a tiszteletet parancsoló személyiségről az a néhány visszamaradó benyomás, emlékkép, élmény, amelyeket e sorok kísérelnek meg rögzíteni.

Ha tudományos munkásságát, kutatói habitusát egy mondatba sűrítve szeretnénk jellemezni, leginkább a hasznos, a mindennapi élet, a gyakorlat számára is felhasználható eredményekre törekvést kell kiemelni. Nem tudni, olvast-e a Landerer Mihály „költésével és betűivel” Pozsonyban 1774-ben kiadott „Bölcsességnek Könyve” sorait, de méltán választhatna volna tudósi működése mottójául az abban olvasható egyik gondolatot: „A’ melyly tudománynak leg nagyobb haszna vagon, azt tartsd jobbnak.”

A Pungor akadémikusról szóló egyetlen visszaemlékezésből sem maradhat ki legnagyobb horderejű tudományos teljesítménye, amellyel az ionszelektív membránelektrodok előállítására és alkalmazására terén nemzetközi elismerést szerzett, olyannyira, hogy ez a tudományág elválaszthatatlanul forrott össze nevével. Nem maradhat említetlenül tudományos közéleti tevékenységének talán legfontosabb két hazai mozzanata az OMFB elnökeként kifejtett munkássága és a Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Alapítvány, a melynek létrehozója és főigazgatója volt. Mint OMFB elnök elsőként vezette be, még a kommunista diktatúra éveiben az addig kegyúri módon osztogatott és hitbizományként kezelt kutatási támogatások igazságosabb, minőség-alapú, pályázati úton való, független szakértők kompetens és elfogulatlan bírálatára épülő szétosztását. E tettének erkölcsi értéke még többre becsülendő, mint az,

hogy a pályázati rendszer a támogatások jobb hasznosulását és a tehetségesebb, szorgalmasabb és eredményesebb kutatók méltóbb munkakörülményeinek létrejöttét, megérdemelt nagyobb megbecsülését eredményezte. A Bay alapítványok lehetővé tették az alap kutatások teljesebb és gyorsabb hasznosulását a gazdaságban és annak a kutatást segítő nagyobb pénzügyi támogatásnak az átmentését, amelyet a tudományért felelős tárca-nélküli miniszterként harcolt ki, s amelynek nyújtására a kormányok csak ritkán szánják rá magukat és ha mégis megteszik, akkor is a lehető leghamarabb beszüntetik.

Pungor Ernő mindenütt ott volt és aktívan közreműködött, ahol valamit tehetett hazánk vissza-tagozódásáért a keresztény kultúrára épülő Európába, a diktatúra évtizedeiben mélyre süllyedt társadalmi morál felélesztéséért, az anyaországból kiszakadt, s a Világban szerte-szétszóródott magyarság szellemi újraegyesítéséért. Elnöke volt a Magyar Mérnökök és Építészek Világszövetségének, tagja számos karitatív és az etika és jó erkölcs társadalmi rangjának visszaállításáért tevékenykedő civilszervezetnek, így pl. az 50 évnyi tilalom után – elsőként az egykori szocialista tömb országai közül Hazánkban – újra éledő Rotary mozgalomnak.

E sorok írója a Magyar Kémiai Folyóirat főszerkesztőjeként közvetlen utóda e feladatkörben Pungor Ernőnek, aki 1977-től három évtizeden át látta el ezt a feladatot. Pungor tanár úr szívügyének tekintette, hogy az évszázados hagyományt

megtestesítő, Than Károly alapította lap eredeti hivatását – a magyar kémiai szaknyelv ápolását, folyamatos megújulását, a gyors szakmai információ-csere biztosítását, s azt, hogy segítsen az egymást követő kémikus nemzedékeknek a kémiai tudomány anyanyelven való megismerésében, a kémiai ismeretek megtanulásában, továbbá, hogy tegye hozzáférhetővé a hazai és külföldön élő magyar kémikusok kiemelkedő kutatási eredményeit, sikereit és mutassa be a kémia világszerte bekövetkező fejlődését – betölthesse. A lap szerkesztőbizottságába beválasztva a határokon Trianont követően kívül rekedt magyar pályatársak legjobbjait és a nyugati országokba, tengeren túlra kivándorolt, s ott kiemelkedő elismerésszerzett kémikusokat ápolta, élesztgette erősítette a magyar-magyar kapcsolatokat, összetartást és az anyaországhoz való ragaszkodást azokban az években, amikor a hivatalos Magyarország nem csak hogy nem folytatott effajta tevékenységet, de egyenesen ellenségesen nézte, nem egyszer akadályozta azt. Ez akkortájt nemcsak a politikát évekkel megelőző, bölcs előrelátás, hazafias tett, de bátor kiállás, a nemzettestből kiszakadtaknak lelki támasz, vigasz és kárpótlás is volt.

Ezért e helyen nemcsak több évtizedes, fáradhatatlan és odaadó munkájáért tartozunk hálával és köszönettel visszagondolni a Főszerkesztő úrra, de tisztelettel fejtegetünk a hagyományörző és merész, a kémia, illetve a tudomány terén nemzet-újraegyesítő hazafi, nagy formátumú tudományszervező és politikus előtt is.

Sohár Pál